

מסורת הש"ס

(א) ג"א וסד, (ב) ג"א דהגה, (ג) לקמן כ.כ. (ד) [סס], (ה) לקמן כ.ו. (ו) נדק פג. (ז) [לקמן כ.ו.], (ח) ג"א חש, (ט) לקמן כ.ו. (י) ג"א ה"ב צונמא, (יא) לקמן כה; (יב) ג"ז סס; (יג) ג"א וסד עהה ולקמן כה; (יד) [נש"ש מ"ח], (טו) ז"ל לפר"ט, רש"ש,

גליון הש"ס

תוס' ג"ה, דיקא ב'ו' דאע"ה דהו"י ד"ה לקמן ד"ה כ"ט ע"ב תוס' ד"ה ע"י:

הגהות הב"ח

(א) גמ' נב' נעו שרשין הסם; (ב) רש"י ד"ה טעמא וכו' ואע"ג דסופו דמפסין; (ג) ד"ה ולי לאו נעמא וכו' לכו זה (כשיקון הן) תא"מ וי"ב ס"ל כדי שלא יזקקו כשיקונו הן; (ד) תוס' ד"ה לא לנא וכו' דהבאל דהני קשה ולאו:

לעני רש"י

איטוני"ר [איטוני"ר]. להעניי לנע. פורלי"ש. כרשת (ירק מאכל).

מוסף תוספות

א. משמע משום דאשחתי לרעונתא. מבי"ן. ב. ולא הצרכו אלא משום עבודת הכרם. שג. א. אפי' האילן עצמו. רע"ב.

רבינו גרשום

המלך. שחורשין להכניס הלוחך מים לעשות מלח ושחיות שערשין שחורשין בהן הסיד ואת הלע"ם הפריה מלאה אבנים; וסד בס"ד. הפריה דכל אלו מוסיקין לכותל: את ליכא כותל. הוי כשאר כותל וסמך וקשיא לרבא דאמר גבי שדה דלא סמך: דמתנתא דהני. זה ולחיותו דהני משמשין הורע"ם בגדר וסמך קשין לכותל שנקלקליו היום יסוד הכותל: מרחיקין את הרחיים. הענינה טעם לכל צד והיניי ג' מן השכב שהוא ד' מן הכרם מתוך דפוחתה טפס: טעמא דאיכא כותל. וקשיא לרבא: טרא קשה לכותל אחרו ודעו דמפסין הקרקע בשעה שמתקנין סם הרחיים איכא דאמר טרא קל הברה שערשין הרחיים: מרחיקין את התנור מן הכותל. אע"ג דלא נתי כותל אפי' משמע מרחיקין מן הכותל ג' טפחים מן הכליא אחרו כליא ששערשין התנור חסר שכל תנוריה היו של חרס ועשרין כעין דלי מתוך למעלה והחרס קלוש ומרחיקין סביב התנור מן הטיט כותל סביב כדי לחזק התנור מפני שהוא של חרס שלא ישיבר ואלוהו דהובק קרי כליא והיניי דאמרין בסמ' [פריה] [תולין] [כגון]: וסמך את הספילה עד שגמיו לארץ ואלוהו דאמרין התם היינו כליא וספה זו שפת התנור עצמו שהוא מרחיק מן הכותל ד' טפחים כפ"ה. איכא דאמר כליא זה יסוד התנור דכל יסוד התנור סמוך לקרקע ויצא בנין התנור סוף לחוץ וכי מעלה בנינו מקצר ועולה עד לשפת למעלה דפוחת טפס למ"ה: הבאל. המימות התנור: לא יפתח אדם חנות של נחתומין. שאופה פתו למכור בכל עת תמיד אופה ומחמם התבואה ואי היין של חברו שנאמר שלמלעלה היינו בעליה ומש"ה קרי לעליה אורז שכן דרך בני אדם שואצין פירותיהן בעלייתן. וכן לא צבעית אל יפתח תחת האורז מפני שחורי עושה חסד גדול לצורך הצבע ומחמם התבואה: ולא רפת בקר נמי משום הבאל דובל. וטעמא מאי לא יפתח דאיכא אורז דקסם מעיקרא מש"ה אינו יכול לפתוח להפסידו. הא לא הוי אורז מעיקרא אלא חנות קדם ברישא והשתא קא פתח (הוי) [האין] חנות של נחתומין אע"ג דיכול למיירי הא בעל

מסונתא. דכר לת: טיריאל. איטוני"ר בלע"ז כמו דטיריאל לרשיה בללו טריפות (תולין דף מה). חנוס של נחתומין. מוכרי לחם שמסיקין שם אור תמיד: אורז. עלייה שאוצרין זה תבואה ושמן ויין וי"ה והעשן קשה להן: ולא רפס בקר. הריח קשה להן: דירה שאני. חנות ורפת

למכור דירתו עליו א"כ הריח מוכן: דיקא נמי. דדירה שאני: דקסני עלה. דהיה א"ס היתה הרפת בקר קודמת לאורז מותר ובכולו שאר הרחקות דמתני' לא תנא הכי ש"מ הכא משום דדירה שאני אצל אינך אף הראשון נריך להרחיק: אלא א"ס כן הרחיק ממנו ארבע אמות. כדמפרש טעמא כדי עבודת הכרם שהיו חורשים הכרם במחרישה וכן בשעת הצליל בורכין ארבע עגלות ונריך להן מקום פני ארבע אמות שלא תיכנס עגלת מחרישתו בקרקע חצירו: טעמא משום עבודת הכרם. שהוא מוסיק בידים הא לאו הכי סמך ואע"ג וי"ה שיתפסו שרשיו ויזיקו צדה בין לעבד המחרישה בין לחפירת הצור: לנזקא. סלע חזק שלא יתפסו שרשיו לשם: גדר בינאים. שאין מוסיק ערד לעבודת הכרם זה סומך אילנות לגדר מכאן ואי נמי אחד מהן שדה לבן אין כהן כללים כדאמר בעירובין (דף ר"ה). א"ס גפנים מכאן מותר לזרוע כהן גבי נעץ ארבעה קונדיסין ומתח ומורה על גביהן דלמ"ה לזרוע הפתח תמי מיהא זה סומך ואע"ג דלאו שרשים תחת הגדר ומפסין לתוך השדה: מעמיק להן. צעל השדה קוץ את השרשין שלא צדהו צעומק שלשה טפחים: ואי לאו צונמא. וזה נוטע שם שלא דת מעמיק להו זה וי"ה שחיקין הן: עשרים וחמשה אמות. קן שערשין השרשין נמשכין והולכין ונקלקליו את כותלי הצור: הוא דיין ב'ו'. והא קמ"ל דעד כ"ה אמה אולי שרשין ומוקי לצור: ה"ג אי הכי אימא סיפא א"ס האילן קדם לא יקון אי לא סמך היכי משכחה לפו. דהאילן קדם ואי שלא כדן סמך אמאי לא יקון מה לי צור קדם דקמי קוץ ומאי שגא אילן קדם דתנא לא יקון: כדאמר רב פפא. לקמן בשמעתין [ע"ב]. הכא נמי בלוקה. א"ס שנטע אילן בתוך שדה ואח"כ מכר חצי שדה לאיש אחר וצא הלוקח וחפר צור אין זה נריך לקון אילן שנטעו צדשות: א"ס מן השדה. מים שערשין צו את הפשתן: א"ס הריק. של שני מאלל כרוב וסומין וכרשין: וא"ס כרשין. כרמי פורלי"ש: וא"ס החרדל מן הדבורים. שאוכלין את החרדל ומחדד את פיהם ואוכלות את דבש שלהן: כי ליכא ירק נמי לא סמך. והא קמ"ל דהני קא אהדדי: עד שא"ס אומר דהני קא חרדלין מדבורין. שעל המזיק להרחיק עלמנו הרחק אמה דבורין מן חרדלי שאלף אמה נקרא מוסיק: ואי

ציד מוכר ואין נראה לר"י ב'י' מרדכי דא"כ הול"ל צמור אלא נראה לו לפרש שהאילן ציד לוקח ולשני ציד לוקח ואח"כ נטע האילן ומכר הצור לפ"ה או אילן לפי' ר"י צריד מרדכי לא יקון שהרי צדיתו עשאל דכנה"ג אילן קדם קרינא ציה שקדמה נטיעת האילן לערעור צעל הצור דערעור אינו צא אלא ע"י מכירת צור או מכירת האילן אצל לפר"ט שפי' בלוקה שלקח מאדם אחד את אילן וטוענין ללוקח קשה לר"י מאי איריא אילן קדם אפילו קדם צור נמי ועוד כיון דהחזיק צאל"ג ג' שנים איירי דבחוקת ג' שנים טוענין ללוקח לוקמה נמי בלא לוקח ובחוקה שיש עמה טענה:

חבירו: כדאמר רב פפא לקמן בלוקה. כגון דהוה מעיקרא האילן והשדה לאדם אחד ומכר לשני בני אדם לא' מכר מקום האילן והאילן ולשני מכר כל שאר השדה משפת אילן ולהלן ובא זה שלקח שאר השדה וחפר בור סמוך לאילן והשתא קדם האילן לבור ולא סמכו זה לוקח אלא המוכר דברשותו סמכו הדלל היה שלו ומש"ה לא יקון ולעולם בעלמא לא סמך: מרחיקין את המשרה. מים סרוחין שערשין בהן פשתן וקשה הוא לירק. א"י משרה שמכשין ושרשין בהן את הדבורים: מן הירק מתוך א' דאיתניו ידוקת דלא צריכי כל כך למים וניתוין ניצותה הכבישה על הירק כל שעה

לא יחפור פרק שני בבא בתרא

יח.

דמיריאל קשה לבתר. אע"ג דלקמן (דף כ:) הדך ציה מטעמא דמיריאל ומפרש אלא משום קלא מכל מקום נקט ליה הכא משום דמעיקרא הוה ציה לפרושי טעמא משום מיריאל ולספרים ללא גרסי אלא אמי שפיר הכא להיהא גירסא מיריאל וקלא חד טעמא הוא: לא יפתח אדם חנות

ש' נחתומין. פ"ה משום שהעשן קשה לאורז וקשה לר"ת דלקמן אמר ציין חצירו שמשצחו ועשן ודאי מוסיק לין דהא יין מעושן פסול לנסכים אלא נראה לר"ת דהיק קשן עשן ליכא כיון דאיכא שם תורה ומעוזה לא יכנס שם העשן אלא טעמא שהציל מוסיק את האורז אצל את היין משצח וגרסי' לקמן אמר רב יוסף והאי דין אפילו שרגא קשיא ליה כלומר הצלל דשרגא וליכא גרסי' קוטורא דשרגא: הא ליכא אוצר עבדי. הוי מלי לשנוי ה"ה כי ליכא לא סמך והא קמ"ל דהצלל (ו) קשיא לאורז: דיקא נמי דקתני אם היתה רפת בקר קודמת ב'ו'. וצנולו הרחקות דמתני' לא תני הכי והוה ליה לאשמועינן צשאר וכו"ש צדירה ותימנה דלעולם צשאר הרחקות נמי מותר לסמוך והא דנקטיה הכא לאשמועינן צדוטה א' דאע"ג דהוי גירי דיליה א"ס היתה קודמת לאורז מותר דהשגח הוי חידוש אפילו לרבי יוסף ואי אשמועינן צשאר לא הוי חידוש אלא לרצנן אצל לרבי יוסף דקסבר על הניחא להרחיק לא הוי שום חידוש: דיקא נמי דקתני ב'ו'. ולאציי לא קשיא האי דיקא דלא משמע ליה שיהא חידוש צשאר טפי מצדירה: וא"ס היתה רפת בקר ב'ו'. והוא הדין חנות של נחתומין ושל צנעין וחמל מינייהו נקט:

ורתני עלה ד' אמות שאמרו בדי עבודת הכרם. הוה ליה למינקט כדי עבודת האילן אלא נקט עבודת הכרם לפי שזכר לשון זה במסכת כללים גבי כרם שצריך הרחקה ד' אמות: טעמא משום עבודת הכרם ב'ו'. בלאו האי דיוקא מלי למפך צפשיטות דסגי בהרחקה ארבע אמות ואי אסור לסמוך היה נריך להרחיק כ"ה אמות כדמין לקמן (דף כה): שמרחיקין את האילן מה הצור אלא ניחא ליה למידק דאפילו מן ארבע אמות מותר לסמוך: דמפסיק צונמא. וא"ת אמאי נריך ד' אמות פשיטא שחזר לצונמא לא יחרוש שלא יועיל כלום לאילן וי"ל כשיחרוש עד לצונמא ויראה להפוך המחרשה לצד אחר המחרשה יכנס לשדה חצירו: ד"ו שרשיו יוצאין ב'ו'. וא"ת האין סמך אי שלא צדשות א"כ יקון א' ונריך לאוקמי בלוקה ולרבינא אין נראה להעמיד בלוקה מדלא מסיק לה כדבסמך אלא נראה דמיירי בסמך שלא צדשות דליו קוץ האילן אלא צנמית דמיס וזהו לא נראה להאריך ולהשמיענו:

הבא נמי בלוקה. פ"ה שהאילן חבירו וישנו מכר כל שאר השדה משפת אילן ולהלן ובא זה שלקח שאר השדה וחפר בור סמוך לאילן והשתא קדם האילן לבור ולא סמכו זה לוקח אלא המוכר דברשותו סמכו הדלל היה שלו ומש"ה לא יקון ולעולם בעלמא לא סמך: מרחיקין את המשרה. מים סרוחין שערשין בהן פשתן וקשה הוא לירק. א"י משרה שמכשין ושרשין בהן את הדבורים: מן הירק מתוך א' דאיתניו ידוקת דלא צריכי כל כך למים וניתוין ניצותה הכבישה על הירק כל שעה

חבירו: כדאמר רב פפא לקמן בלוקה. כגון דהוה מעיקרא האילן והשדה לאדם אחד ומכר לשני בני אדם לא' מכר מקום האילן והאילן ולשני מכר כל שאר השדה משפת אילן ולהלן ובא זה שלקח שאר השדה וחפר בור סמוך לאילן והשתא קדם האילן לבור ולא סמכו זה לוקח אלא המוכר דברשותו סמכו הדלל היה שלו ומש"ה לא יקון ולעולם בעלמא לא סמך: מרחיקין את המשרה. מים סרוחין שערשין בהן פשתן וקשה הוא לירק. א"י משרה שמכשין ושרשין בהן את הדבורים: מן הירק מתוך א' דאיתניו ידוקת דלא צריכי כל כך למים וניתוין ניצותה הכבישה על הירק כל שעה

חבירו: כדאמר רב פפא לקמן בלוקה. כגון דהוה מעיקרא האילן והשדה לאדם אחד ומכר לשני בני אדם לא' מכר מקום האילן והאילן ולשני מכר כל שאר השדה משפת אילן ולהלן ובא זה שלקח שאר השדה וחפר בור סמוך לאילן והשתא קדם האילן לבור ולא סמכו זה לוקח אלא המוכר דברשותו סמכו הדלל היה שלו ומש"ה לא יקון ולעולם בעלמא לא סמך: מרחיקין את המשרה. מים סרוחין שערשין בהן פשתן וקשה הוא לירק. א"י משרה שמכשין ושרשין בהן את הדבורים: מן הירק מתוך א' דאיתניו ידוקת דלא צריכי כל כך למים וניתוין ניצותה הכבישה על הירק כל שעה

מוסף רש"י

לא יטע אדם אילן סמוך לשדה. כן שדה הלן כן שדה האילן. וטעמא כדי עבודת הכרם, שמשצחו את אילנותיו לא יחא נריך להנעים מחרשתו למן שדה חצירו (לקמן כו.). מרחיקין את האילן מן חבירו. שערשין ממשצין וטקין כסמלי חביר ומחליקין את הקרקע והסתלים טפלים (ב"מ ק"ח). עד שאתה אומר לי הריח חרדלך ב'ו'. שאני מוסיק ועלי להרחיק את עצמי, אמי אומר לך שאתה מוסיק (לקמן כה.). לגלוגי חרדלאי. פתמי מחדלי (שם).

רבינו גרשום

(האוצר) [הניצור] למחר אי עבדי הכא לעיל אוצר שלי ומקח לי כיון דעדיין לא מיכרי חצורו עבדי וסמך הכי נמי סמך א' למיצר וקשיא לרבא אמר לך רבא לעולם בעלמא לא סמך ונדקא דייקי הא הדיקא דליכא אוצר סמך היינו טעמא דדירתו של אדם שאני שצריך לו לאדם לעשות צרכיו בדירתו מש"ה לא מצי מעבד ליה הואיל ואין לו שום אוצר דעשיו אבל גבי חבירו וישנו מכר כל שאר השדה משפת אילן ולהלן ובא זה שלקח שאר השדה וחפר בור סמוך לאילן והשתא קדם האילן לבור ולא סמכו זה לוקח אלא המוכר דברשותו סמכו הדלל היה שלו ומש"ה לא יקון ולעולם בעלמא לא סמך: מרחיקין את המשרה. מים סרוחין שערשין בהן פשתן וקשה הוא לירק. א"י משרה שמכשין ושרשין בהן את הדבורים: מן הירק מתוך א' דאיתניו ידוקת דלא צריכי כל כך למים וניתוין ניצותה הכבישה על הירק כל שעה

(א) נראה דל"ל וסמך בור סמוך למלך. (ב) נראה דל"ל ג"ז כדי שלא תעבד את המחרשה ולא יספיד ואמאי נריך להעמיק וכו'. (ג) אלא ז"ל מתוך דהני ידוקת לא צריכי כ"כ וכו'.